

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljave naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo „Korošca“ v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno peti- vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 18.

V Celovcu, v petek, dne 20. marca 1908.

Leto I.

Kje je iskati krivda za vedno večjo draginjo.

Dandanes vse toži čez draginjo; vsak pravi, da tako ne more več iti dalje. Najpotrebnejši živež, kruh in meso je jako drago. Posebno delavci, sploh konzumenti to bridko tožijo. Kako majhen je hleb kruha za 40 vinarjev in še ta je navadno brez vsake vsebine, slab, kakor goba. Prej je zidar se najedel s kruhom za 4 vinarje in s špehom, za katerega je dal 10 vinarjev. Sedaj lahko izda trikrat toliko in še vedno ne bo sit. Prej je imela manjša delavska rodbina dosti mesa in juhe za 40 vinarjev; sedaj dvakrat toliko ni dosti.

Ravnotako je s sadjen, z moko, jajci i. t. d. Če se še pomisli, da so tudi druge potrebščine, kakor obleka, obuvalo i. t. d., več kot dvakrat dražja, kot pred kakimi desetimi leti, je popolnoma razumljivo, da imajo ljudje vedno manj denarja in vedno več dolgov. Razumljivo pa je tudi, da se od vseh stanov preiskuje, kje vendar tiči krivda za vedno večjo draginjo!

Pri tej priliki se marsikateri spomni tudi kmeta in misli, da je ta kriv draginje. To pa nikakor ni res. Med tem, ko mora kmet kot konzument plačevati reči, katere sam potrebuje, več kot trikrat tako drago kakor pred desetimi leti, se ne more trditi, da bi bil kmet, kot prodajalec pri žitu, pri živini i. t. d., tudi v taki meri poskočil s cenami. Ravno nasprotno je res. Cene žita in živine so bile že mnogo višje kakor dandanes.

Kje toraj tiči vzrok podraženju živil? Odgovor je kratek: Podražijo se na potu iz rok kmetovalca v roke konzumenta! Špekulativna trgovina določuje dandanes cene in velika množina trgovcev, mesarjev in pekov se živi in dela dobiček, predno dobi konzument to, kar je kmetovalec po nizki ceni prodal. Kmetovalec sploh že skoraj ne določuje več svojih cen. In to je najbolj žalostno. Le pogledjmo razmere pri posameznih živilih, na primer pri žitu. Žito je svetovno blago in ima svetovno ceno. Trgovci natančno preračunajo vsakokratne žetve ter vedno tudi, koliko žita se po celem svetu rabi. Vedo tudi, katere dežele žito uvažajo, katere izvažajo in koliko povprečno vsako leto. Na podlagi teh podatkov izračunajo za vsako leto, koliko zrna ima katera dežela preveč, oziroma koliko premalo. Vse te okolnosti že močno vplivajo na cene. K temu pa se posebno še pridruži špekulacija trgovcev, ki opisujejo razmere te in one države glede žetve in glede pomanjkanja žita, tako da imajo od tega sami dobiček. V časnikih se včasih trdi, da bo v tem ali onem kraju slaba letina, cena gre kvišku! Ali pa se trdi ravno narobe; cena pade, kakor pač kdo špekulira. Ozirajo se torej le na lastni dobiček, na kmetovalca se ne ozirajo, na konzumenta istotako ne. Tako delajo trgovci „svetovne cene“, katerim se mora producent ukloniti, istotako konzument. Da je to resnično, nam naj-

jasneje dokazuje ameriška konkurenca. Približno 25 let izvažajo Amerika žito v Evropo v ogromnih množinah. Iz raznih vzrokov so proizvodjalni stroški amerškemu žitu mnogo nižji, kakor pri nas, torej so mu tudi cene nižje. Posledica tega je, da se pri nas sploh ne izplača več pečati se s poljedelstvom. Tako je vsled ameriške konkurence padla cena našemu žitu. Kmetovalcu se niti delo ne izplača več. Vkljub temu pa, da dobivamo tudi iz Amerike tako ceno zrnje, se toži vedno bolj o podraženju kruha. Jasno je torej, da zadene vsa krivda le trgovino, oziroma vse tiste, ki imajo opraviti z žitom od časa, ko ga da producent iz rok, pa do časa, ko ga prevzame konzument, bodisi v obliki kruha ali v obliki moke.

Mnogo se govori o carini (colnini) na žito; pravijo da je colnina kriva draginji. Mi pa pravimo: Colnina je tudi za industrijo in za trgovino in se s tem varuje avstrijske dežele. Sicer pa carina glede žitne draginje sploh ni igrala nikakšne vloge. Sedanje carinske postavne določbe so v veljavi že od 1. sušca 1906, žito pa se je podražilo šele v poletju minulega leta, ko se je že vedelo, da je celotna žetev vseh držav razmeroma nizka. Pri tem pa je jako važno poudariti, da pridelava Avstrija z Ogrsko skupaj toliko žita, da ga more nekaj še celo prodati v inozemstvo; torej naša domovina ni navezana na tuje žito. Ni to zopet jasen dokaz, koga zadene krivda na podraženju kruha?

Ako hočemo, da kmetijstvo ne obuboža popolnoma, je potrebno, da bode poljedelec sam določeval cene, in sicer tako visoke, da se mu vsaj delo splača.

Odpraviti se mora igranje z žitno ceno na borzi; tista nezdrava špekulacija, ki polni žep posameznim špekulantom, med tem ko trpita poljedelec in konzument.

To je eno; drugo pa je, da stopi poljedelec, kmet, kot prodajalec v direktno zvezo s konzumentom. To pa je mogoče le potom zadružništva, potom zveze več kmetijskih prodajalcev na kmetih.

V industrijskih krajih in mestih pa se naj ustanovijo nakupovalne in pekarske zadrage. Če bodeta delala producent in konzument skupno, imela bodeta oba dobiček.

Ravno take so skoraj razmere pri živini. Mesarji in prekupovalci delajo cene kmetu, prodajalcu in kupcu.

Dokazano je, da se s povišanjem živinskih cen, vedno povišajo tudi mesne cene; če pa živinske cene padejo, ostanejo mesne cene ravno tako visoke kakor prej.

Zato je tudi tukaj treba izločiti špekulacijsko delovanje te trgovine; živinorejci pa se naj združijo v zadrage za prodajo živine. Na Dunaju že obstoji taka centrala; ustanovile se bodo pa še v drugih mestih in s temi naj stopijo v zvezo manjše kmetijske zadrage, tako, da ostane vsa prodaja v rokah kmeta.

Potrebno pa je tudi, da se ustanovijo zadrage za izboljšanje živinoreje, za nakupovanje krme, pašne zadrage v planinskih krajih i. t. d.

V industrijskih krajih in mestih pa naj napravijo konzumenti velike klavnice, ki so združene z mesnimi prodajnicami, kjer lahko vsak kupi meso tudi v malem. Take klavnice bi kupovale živino od zadrug na debelo in ker ne bi iskale velikega dobička, bi lahko prodajale meso po ceni. Zopet bi bilo pomagano tudi delavcu-konzumentu.

In tako je tudi pri drugih živilih. Povsod isti vzroki za podraženje, ki tlačijo kmeta in konzumenta. Zato je pa skrajni čas, da se organizirajo pridelovalci živil in pa nakupovalci. Ena organizacija naj stopi v direktno zvezo z drugo. V tem oziru naj se prične z delom. Zdihovalje nič ne pomaga. Le v združenju je pomoč in rešitev.

Slovinci, ne zablite družbe
SV. CIRILA IN METODAJ

Dopisi.

Izpod Obirja in Košute. Ko sem čital v zadnji številki vrlega „Korošca“ dopis iz Bajtiš zastran cestne nevarnosti, vrnila se mi je brž v spomin misel na izredno slabo vozno pot od Bajtiš proti Selam. Če korakaš po omenjeni poti, upaš, da prideš na vrhunec Košute ali kam. A kako se varaš, ko zagledaš po poldrugourni naporni hoji pred seboj lepo ozko dolino z majhno, lepo gorsko vasico „Sele“. Čudno se ti zdi, zakaj ne zgradijo nobene ceste semkaj, čeprav se da le-ta po jarku navzgor izlahka izgotoviti. Da, celo prav zložno bi vstajala. Opetovano so dobili Selani od deželnega zbora tudi obljubo in zagotovilo, da dobé cesto, a do izvršitve te sladke obljube še do danes ni prišlo in tudi ne bo kmalu. Ne ozirajo se na dejstvo, da je cesta več nego potrebna, bodi tudi povedano, da trpi na ta način vsak promet. Deželne blagajne so menda popolnoma prazne, ali pa dežela nima denarja za take kraje! — Mi bi svetovali Selanom, da se odločno postavijo na noge. Deželni odbor vendar ne bo pustil na sebi madež, da morda Selanom samo radi tega noče pomagati, kar hočejo slovensko uradovati. Ta sum bi pa lahko nastal, ako deželni odbor v tej pereči in važni zadevi ničesar noče storiti. Saj so plani za to cesto že davno izgotovljeni in ležijo pri deželnemu odboru že 10 let! Naj bi vendar naš poslanec v deželnem zboru prav odločno zaropotal in se tudi na nas Selane zopet enkrat spomnil.

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

Nekaj iz skritih Kort, o poželjivosti grofa Thurna in nekaj za naše lesne trgovce. Dragi bratec, pojdiva enkrat onstran Košute in sicer v zapuščene Korte. Na izbero imava kar tri planinske steze. Prva vede preko strme Košute, druga skozi divjeromantično Melo in tretja čez dolgočasno Sâjdo. Izvoliva srednjo pot — ki je po zlateg pregovoru najboljša. In res, ni ravno težavna, a vendar jako zanimiva. Po štirih urah sva v zaželjenih, od sveta takorekoč čisto ločenih Kortah. Kdor pozna to planinsko vas, bo opravičeno pritrtil mojim besedam. Tukajšnji gorjanci so v resnici obžalovanja vredni, kajti docela so odtrgani od vsakega prometa. Edina, skrajno slaba pot vede na Jezersko in od te se odcepi stranska pot na Jezersko sedlo, dočim pelje na Obirsko le ozka steza. V prejšnjih časih — ko še v Kortah niso imeli svoje cerkve — so Korčani celo mrličje pokopavali na Obirsko. Mislite si v hudi zimi, po novo zapadlem debelem snegu take zapadle steze! — Mrlič je moral ostati po cel teden v hramu, preden se je napravila dovoljna gaz. Pripovedka, da sta neko zimo po ozki zaledeni stezi nosilca mrtveca izpodrsnila in da je eden nosilcev s krsto vred, romal po strmi drči v globoki jarek, je resnična in ni nobena izmišljotina. Takih pripovedk je pa več! O prej omenjenem pretresljivem dogodku, priča še dandanes primerna spominska slika na debeli smreki v bližini usodepolnega mesta. — V Kortah se nahajajo neizmerni gozdovi. Spravljanje lesa pa iz zgoraj navedenih razlogov stane domala ceno lesovine in se skoro ne izplača iztrebljati gozdov. **Pravijo, da namerava grof Thurn pokupiti vsa korška posestva!** — selo šteje samo sedem hiš, a nekaj teh je itak že last grofova! Kaka velkanska posestva se še tukaj nahajajo, temu dokaz je to, da izplačuje kmetovalec Pristovnik okoli 600 K direktnega davka! Seveda se grofu po takih posestvih kar sline cedijo! **Bogati korški gozdovi imajo za grofa seve veliko privlačno silo in prav radi verjamemo, da mu ta namera utegne napolniti njegove nenasitne žepe.** Ob enem pa bi Thurn tudi rad povečal svoj lovski revir in ravno tu je dosti toli lepih divjih koz ali „gamzov“ in druge slične divjačine. **Korčani! ne dajte se slepo prodati, akoravno se vam oblubuje, da ostanete lahko kot najemniki tudi zanaprej na posestvih!** Grof vas bo spodil, kadar se mu bo zljubilo in Vas ne bo več potreboval. **Vse slovenske lesne trgovce pa opozarjamo na vrednost in krasoto teh gozdov. Skupno z domačini bi se lahko napravila kaka lesna zadruga ali kak konzorcij — in bi se na ta način na skupne stroške lahko zgradila cesta in bi bilo tako vsem pomagano.** Kar se tiče cestnih zgraditev, bodi na tem mestu povedano, da se gradi cesta preko Jezerskega vrha jako počasi. Kedaj da bo gotova, menda nikdo ne ve!

Prevalje. Za Slovence je velika sramota, da vzdržuje paščica naših privandranih Nemcev podružnico „Südmarke“, ki deluje prav živahno in podpira raznarodovanje itak že napol potujčenih slovenskih otrok, medtem ko je podružnica Ciril-Methodove družbe prav trdo zaspala. Lansko leto ni imela niti občnega zbora in to samo vsled brezbriznosti odbora. Upamo, da se moške v odboru vzbude in da privedejo podružnico do novega življenja, ki naj bi bilo malo živahneje od prejšnjega. Nemci imajo po vseh večjih gostilnah nastavljene „südmarkine“ nabiralnike, ki požro marsikak slovenski groš, ki se potem obrne nam v najhujšo škodo. Naša Ciril-Methodova podružnica pa se menda s takimi „malenkostmi“ ne peča in rajši spi. Učimo se vendar od Nemcev, ki živijo sredi med nami in deloma tudi od nas in vendar zbirajo vse svoje sile proti nam!

Borovlje. (Naša šola.) Borovljanci so vsi skoz in skoz rodom Slovenci. Kar je v Borovljah res rojenih Nemcev, ti so vsi tujci. Človek bi si torej mislil, da je ljudska šola vsaj dvojezična. Pa kaj še! Čisto nemška je, in če se sme sklepati po pesmih, katere se otroci učijo v šoli, zdi se nam celo, da je nemško-nacionalna. Da se otroci v naši šoli čisto nič ne učijo slovensko, to je neodpustljiv greh, to je veliko nazadnjaštvo našega občinskega odbora. **Dandanes že vsak otrok pozna resnico besed: „Več jezikov ko znaš, več veljaš.“ Vsi nemški časniki priporočajo Nemcem, naj se učijo slovensko, ker vedo, da človek, ki zna dva jezika, lažje pride naprej kakor oni, ki zna samo enega.** Samo naš občinski odbor tega ne vidi, sicer bi bil že davno upeljal pouk slovenščine. Če tudi v bodoče ne bodo poučavali v šoli slovenščine, ne bo preostalo drugega, kakor da si pomagamo sami, da sami poskrbimo, da bodo naši otroci pozneje v življenju lažje naprej prišli. Počakali bomo še nekaj časa, da vidimo, ali hoče občinski odbor še dalje zastopati svoje, vsakemu napredku nasprotujoče stališče. Če se to zgodi, potem si hočemo pomagati sami, in prepričani smo, da nas bo pri tem kulturnem delu podpiral ves slovenski svet.

Iz velikovške okolice. Slišali smo, da je minister za finance na Dunaju povedal, da je vlada predlogu, da bi se dala družinam ubožnih rezervistov, ki so poklicani k vajam, primerna odškodnina, zelo prijazna. Ta izjava ministra za finance je morala razveseliti vsakega ubožnega rezervista in vsakega ljudskega prijatelja. Tisti, ki je poskusil, kaj se pravi pustiti nepreskrbljeno družino doma in iti k orožnim vajam, bo vedel ceniti ta predlog, o katerem se bo sklepalo pri prihodnjem zasedanju državnega zbora. Jaz pač mislim, da bi v parlamentu splošne in enake volilne pravice ne smelo biti nobenega poslanca, ki bi glasoval proti temn velepomembnemu predlogu. Mislim, da ga tudi ne bo in da se bo za-

deva ugodno rešila v veselje ubožnih rezervistov in v tolažbo njihovih družin, ki so živele med tem časom, ko je bil mož pri vajah, pogostokrat v največji revščini. Tudi v našem mestu in v okolici je mnogo ubožnih rezervistov, ki z vsakdanjim napornim delom komaj toliko prislužijo, da pošteno preskrbijo svojo družino. Prihranite si pri sedanji splošni draginji ničesar ne morejo in zategadelj trpi družina med tem časom, ko delajo orožne vaje, pomanjkanja. Marsikateremu se bo odvalil težak kamen od srca, veselil se bo z menoj, ki iz lastne skušnje vem, kaj so orožne vaje za rezervista, ki mora pustiti doma družino brez pomoči in denarja.

Prevalje. Umrla je 13. t. m. zjutraj nenadoma žena našega vrlega trgovca in fijakarja gosp. Remerja. Prizadeto družino obžalujemo tembolj, ker je bila ranjka žena duša vsej trgovini, ki je v dobrih narodnih rokah in jo raditega priporočamo vsem.

Izpod Jezerskega sedla. (Pretep iz ljubosumnosti.) Pred par tedni — bilo je to v blaženem predpustu — sta bila v Škalarjevi gostilni v Beli fant A. in Terezija Trunk iz Jezerskega, ter sta se prav fletno menila o srečnejših dneh. Naenkrat vstopi fant B., ustavi svojega tekmovalca, češ, kaj ima on pri njegovi „šocki“. Vsak izmed njih si je pripisoval deklet kot svoje. Neizogiben prepir se je končal s pobojem, pri kateri priliki je potegnil eden izmed njih nož, ter ž njim vsekal nasprotniku v zgornji laketi močno rano. Radovedni smo, kako jima bo dišal ričet brez kloj!

Prevalje. Nek mlad trgovski pomočnik, ki je bil že dalje časa brez službe, je poskušal na tuje stroške prav prijetno živeti. Iz Guštanja je potoval čez Prevalje v Možico in Črno, mudilo se mu ni posebno, ker je obiskoval prav pridno gostilne, kjer je posedel po cel dan, si dal z jedjo in pijačo jako dobro postreči, ko je imel pa dovolj, jo je z izgovorom, da pride takoj nazaj, da si samo to ali ono hoče kupiti v bližnji trgovini, odkuril. Na ta način je ogoljufal natakario pri Ahacu; vsedle so se mu na lim tudi nekatere natakario v Guštanju, Možici in Črni, kjer pa se je posrečilo žandarjem, da so ga ujeli in oddali okrajnemu sodišču v Pliberku.

Borovlje. Vsakemu je znano, da so povzročile mašine v industriji veliko prekucijo. Skoraj neverjetno je, koliko manj časa kakor človeška roka potrebuje mašina pri izdelovanju različnih reči. S številkami je dokazano, da preorje kmet z mašino v istem času 37 krat toliko zemlje, kakor kmet s plugom in konji. Nadalje je dokazano, da izdelava mašina v istem času 39 krat toliko šivank kakor človeška roka in da usnjar, ki dela z električno silo, spremeni v štirih dneh kožo v gladko usnje, dočim je prej rabil za to delo skoro poldrugo leto. Ko so se pri puškariji upeljale mašine, so se razmere mnogo predrugačile. Pri nas

PODLISTEK.

Pod humberškim grofom.

Zgodovinska povest iz prejšnjih stoletij.

Dalje.

Vrnimo se zopet enkrat v humberški grad; zapustili smo grofico Melanijo in grofa Henrika v trenutku, ko je stražnik na stolpu naznanil, da se bližajo odlični gostje. Kmalu potem je prišel sluga poročat, da se želi pokloniti grofovi rodbini cesarski odposlanec.

Grof Henrik je dal znamenje in z mogočnim ropotom se je spustil padalni most, ki je vezal grad, s prizidanim enonadstropnim poslopjem, skozi katero je bil vhod v grad. Cesarski odposlanec pa je s svojim spremstvom najprej prijezdil na obširno dvorišče grada, kjer ga je pozdravil grof Henrik Dietrichstein, in ga potem peljal v grad. Kmalu potem so sedeli v živahnem pogovoru skupaj v obednici; grofica Melanija ni bila kar nič zadovoljna. Upala je, da ostane cesarjev odposlanec s svojim spremstvom vsaj par tednov v gradu. To je bilo takrat pri posetih med plemstvom tudi v navadi. Potovanje je bilo jako

težavno in nevarno. Širokih, lepih cest, ki vežejo dandanes dežele in mesta, je bilo takrat le prav malo in le v obližju mest. Ko je nekaj let prej cesarica Marija Terezija potovala skozi Celovec, se je britko pritoževala čez cesto iz Maribora na Koroško.

Treba je bilo mnogokrat menjati konje ali pustiti, da so se spočili ali ozdraveli. Zato pa so ostajali gostje po več tednov na takih gradovih, kjer so njim na čast uprizorili velike love, viteške raje (turnirje) in razne druge igre. Cesarski odposlanec grof Orsini Rosenberg pa je navzlic prijaznemu povabilu grofice Melanije odločno izjavil, da moro takoj zopet nazaj na cesarski dvor.

Toda po naročilu cesarjevem, je moral odpotovati, tudi grof Henrik Dietrichstein. Bil je, kakor smo že omenili, zaupnik cesarja Jožefa II. in sprejel ravnokar tajna naročila glede raznih reform, katere je hotel cesar Jožef II. sčasoma uvesti. Ker je imel priliko, spoznati mnenje cesarja Jožefa II. v kmetijskem vprašanju, v odpravi robote in raznih pobožnih šeg, je dobil naročilo, naj pri raznih oblastnijah na Koroškem, posebno pa v gotovih gradovih, nove dekrete cesarja Jožefa II, raztolmači in upelje.

Zato je moral tudi on še isti dan odpotovati in mi ga bomo srečali zopet pri nekem puntu v okolici Železne Kaple.

Grof Karl Dietrichstein in njegova soproga Melanija ostala sta sama. Dokler je bilo količkaj mogoče, sprehajati se po vrtu, ostajala je grofica Melanija skoraj cel ljubi dan zunaj na vrtu ali pa pri razgledu „nad pečinami“, kamor je pustila postaviti lepo utico. Spremljala jo je navadno samo ena družabnica, s katero je mogla govoriti v svojem maternem italijanskem jeziku. Nje mož grof Karol se ji je le redkokedaj pridružil. Bil je navadno slabe volje in vedno zmirljal čez kmete, ali druge podložnike, ki roboto niso dovolj pridno opravljali ali plačevali. Postal je vedno bolj skop in to je čutila tudi grofica Melanija. Zato pa mu navadno ni pritrjevala, če ji je hotel potožiti o upornosti kmetov, posebno Rožanov, ki so mu delali mnogo preglavic. Da, še celo nasprotovala mu je mnogokrat in mu predbacivala trdosrčnost v ravnanju z jetniki, katerim je večkrat poslala skrivaj kako močno juho v podzemske ječe, posebno, če je zvedela, da je kateri obolel.

dosedaj še nismo bili prijatelji mašin, ker ročnemu delu bolj zaupamo. Vendar pa pritisk iz Litiha ni ostal brez posledic. Litiharji izdelujejo skoro vse predmete, iz katerih obstoji puška, z mašinami. Sicer je litiharsko delo lepo, toda trajno ni. To prednost imajo naše puške, da so lepo, natanko in trajno izdelane. Po vplivu in pritisku Litiharjev so se morali tudi Borovčiči sprijazniti vsaj z najvažnejšimi mašinami. Litiharska konkurenca je bila za naš kraj zelo škodljiva. V Litihi so cene pušk zelo padle in tako so bili tudi koroški liferanti primorani znižati svoje cene — v škodo delavcev. To gibanje je za naš kraj protisocialno, protidružabno. Zaslужek delavca, ki ima družino, nikakor ne more pokriti vseh potreb, ki so nezogibne za njegovo pošteno življenje. Življenske potrebe, kakor vsakdanji živež, obleka, stanovanje, drva, vse je postalo dražje, plača delavca pa je ostala ravno tako visoka, ali pa nižja. Vzemimo na primer samo paskulerje. Ti imajo najtežje delo, plačani so pa izmed vseh delavcev najslabše. Plača paskulerjev (tistih, ki izdelujejo zisteme) je danes za polovico nižja, kakor je bila pred desetimi leti. Če mislimo pri tem tudi na to, da zahteva dandanes vsak liferant od svojega delavca veliko lepše delo kakor pred 10 leti, je stanje delavca, z ozirom na prejšnje čase, zelo slabo. Toda upajmo, da pridejo tudi za nas še boljši časi. Mi hočemo živeti in želimo tudi tistim, ki nam dajo delo, pošteno človeško življenje. Izkoriščati in pritiskati pa se ne pustimo več. Tiste gospode, ki nam morejo pomagati, pa prosimo, da študirajo naše razmere in nam zboljšajo naše stališče. Več slovenskih puškarjev.

Kočuha pri Šmarjeti. Pri nas imamo pridne gospodarje, ki storijo, kar jim je mogoče, za zboljšanje svojega stanja. To me posebno veseli, ker sem domačin in poznam razmere v vasi, kakor so bile nekdanj in kakor so sedaj. Dandanes mora vsak človek gledati na to, da si s svojo pridnostjo zboljša svoje življenje in gre tistim na roko, ki so v resnici potrebni pomoči. Pri nas daje posebno vodna moč nekaterim posestnikom priložnost, zboljšati svoje gospodarstvo. Tukaj imamo tudi že uzorno urejeno kmetijo, kakor jih je le malo najti med kmetijami v Spodnjem Rožu. Mlin, rezalnica in mlatilnica, katere žene vodna moč, vse to je združeno z eno kmetijo, na katero mora biti ponosna cela Kočuha. Gospodar, ki študira razmere v vasi in dela načrte za zboljšanje gospodarstva, pride vendar do boljšega kruha.

Prevalje. V soboto zvečer, 14. marca je imela prevaljska podružnica „Südmarke“ svoj občni zbor. Kar nemškega in posilnemškega leze in gre se je udeležilo zborovanja. Če so nekateri trgovci in obrtniki pozabili, da žive od Slovencev in ne od Nemcev, jim to kličemo v spomin v nadi, da se bodo vsaj zanaprej vzdrževali prireditve, ki imajo namen, potujčiti slovensko prebivalstvo. Če pa to ne bode pomagalo, pridemo prihodnjič z imeni na dan in posledice si lahko potem prizadeji sami sebi pripisujejo. Zapomnite si, da so časi naše narodne mlačnosti minuli in da imamo na Prevaljah že dva narodna trgovca in narodne gostilničarje, ki bi vam znali postati še nevarni.

Narodne zadeve.

Vse svoje cenjene naročnike in somišljenike prosimo, da uporabijo čekovne nakaznice, ki smo jih zadnji številki priložili, ter upošlejo naročnino. Z 20. številko ustavimo brezpo-
gojno vsakemu, ki ni naročnino poravnal, nadaljne pošiljanje lista. Pri tej priložnosti pa ponovno pozivljamo, da naj vsak posameznik v svojem krogu kolikor mogoče deluje, da privabi „Korošču“ čimveč novih naročnikov in prijateljev. Čimveč naročnikov, tembolj se bo list razširjal. Kakor dosedaj, tako hoče „Korošec“ tudi v naprej neomajano stati na braniku narodnih in gospodarskih pravic slovenskega ljudstva na Koroškem. Na delo torej, somišljenki, in vsak naročnik naj nam pridobi vsaj še enega. Saj je naročnina jako nizka in ako bi kdo ne utegnil poslati vso vsoto naenkrat, jo lahko pošlje tudi za pol leta ali četrt leta.

Uredništvo in upravnštvo „Korošca“ v Celovcu.

Vabilo. Dne 22. t. m. ob 1/2 7 uri zvečer uprizori gledališki odsek telovadnega društva „Sokol“ na Jesenicah (Kranjsko) že v prejšnjih številkah našega lista naznanjemo igro „Na smrt obsojeni?“ Igra je vzeta iz življenja koroških Slovencev, in se ta predstava vrši v prvi vrsti za udeležence iz Koroškega. Ker pride vlak iz Koroškega na Jesenice ob 6. uri zvečer in odhaja iz Jesenic na Koroško ob 10. uri zvečer, je železnična zveza jako ugodna. Naj toraj nobeden ne zamudi te lepe priložnosti in naj si ogleda igro, ki je res lepa in vzeta iz našega domačega življenja.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v sredo, dne 18. marca 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13.60
Rž	„	12.—
Oves	„	6.—
Koruza	„	10.—
Ajda	„	9.60
Ječmen	„	9.60
Pšeno	škafec	3.80
Pižol	kila	18 do 24 vin.
Špeh	kila	1.52 do 1.60
Meso (svinjsko)	„	1.40 „ 1.50
Krma (sladka)	100 kil	8.—
Krma (kislo)	100 „	6.—
Slama	100 „	5.20

Važno za posestnike gozdov in lesne trgovce.

§ 24. gozdne postave določa, da dobi lastnik gozda lahko od politične oblasti dovoljenje, da sme spraviti gozdne pridelke čez tuj svet, ako jih sploh ne more ali pa le z velikimi stroški spraviti čez svoj lastni svet. O potrebi spravljanja lesa in drugih gozdnih pridelkov čez tuji svet pa ima razsojati politična oblast, zoper to razsodbo pa imajo stranke pravico rekurirati na deželno vlado in tako naprej. S temi rekurzi so lahko zavlekli dotični, katerim razsodba okrajnega glavarstva ni bila všeč, za dolgo, dolgo časa, tako da nazadnje tako dovoljenje sploh ni imelo smisla ali pa se je med tem časom zaredil lesni mrčes in napravil večjo škodo, kakor bi bilo vse dovoljenje vredno.

Poleg tega so okrajna glavarstva razlagala to določilo gozdne postave na škodo lastnikov gozdov. Ako je kdo sekal v svojem gozdu več let ali pa večkrat v letu z malimi in večjimi presledki, je politična oblast vedno zahtevala za vsako spravljanje gozdnih pridelkov, četudi v še tako kratkih presledkih, posebno dovoljenje. Na ta način je bil primoren dotični, ki potrebuje dovoljenja spraviti svoje gozdne produkte čez tuj svet, za vsak slučaj, čeprav za isti gozd in čez isti tuji svet, vlagati prošnjo pri politični oblasti. Ponekod politična oblast take prošnje prav počasi rešuje in na ta način je bilo marsikaterem gozdnem lastniku skoro onemogočeno svoj gozd izkoristiti.

Zato je poljedelsko ministrstvo izdalo na vse politične deželne oblasti potrebno razlago in poduk za umevanje teh določil gozdne postave.

Ministrstvo naroča okrajnim glavarstvom, da naj izdajo taka dovoljenja, oziroma razsodbe o potrebi spravljanja gozdnih pridelkov čez tuji svet kar naprej za daljšo dobo, tako da lastniku gozda, oziroma kupcu lesa ni treba za vsak slučaj posebej prositi tega dovoljenja.

Da pa obvaruje tako potrebno dovoljenje pred samovoljnostjo in nagajivostjo tistih, ki proti takemu dovoljenju delajo mogoče čisto neopravičene rekurze, določuje ministrski ukaz sledeče:

Okrajno glavarstvo ima pravico pri izdaji takega dovoljenja obenem izreči, da opravičenec lahko takoj na podlagi tega dovoljenja začne spravljanje pridelke iz gozda čez tuji svet in da rekurz tega ne more zabranjevati in zavlačevati; posebno naj okrajno glavarstvo tako dovoljenje

tedaj izda, ako je nevarnost tukaj, da se zaredi v slučaju zavlačevanja in odlašanja mrčes.

Na ta način lahko napravi okrajno glavarstvo takoj od začetka konec vsaki sekaturi ni nagajivosti od strani tistega, ki mora v smislu gozdne postave trpeti, da se spravljajo gozdni pridelki čez njegov svet.

Licenciranje takih plemenskih bikov, ki se spuščajo k tujim kravam za plačo ali brezplačno, se bo vršilo letos v sledečih krajih in sledečem času:

Sodni okraj Svinec:

V Št. Lipšu 3. aprila, ob 9. uri predpoldne.

V Mostiču 3. aprila, ob 1/2 11. uri dopoldne.

Sodni okraj Podklošter:

V Rekarjavasi (Razinger) 24. aprila, ob 1/2 8. uri zjutraj.

V Zilici (Šumi) 24. aprila, ob 2. uri popoldne.

V Čajni (sejmišče) 25. aprila, ob 9. uri dopoldne, (zaeno za Rute, občino Plajberk v beljaškem okraju).

V Drevljah (Hebajn) 25. aprila, ob 2. uri popoldne.

Sodnijski okraj Rožek:

V Kostanjah (Glančnik) 17. aprila, ob 3. uri popoldne.

V Št. Jakobu (Župan) 18. aprila, ob 9. uri dopoldne.

V Rožeku (Bernold) 18. aprila, ob 11. uri dopoldne.

V Vrbi ob Vrbskem jezeru (Möslacher) 18. aprila, ob 3. uri popoldne.

Sodni okraj Trbiž:

V Ukvah (Ehrlich) 8. aprila, ob 1/2 10. uri dopoldne.

V Naborjetu (Vedam) 8. aprila, ob 1/2 10. uri dopoldne.

V Pontablju (živinski trg) 8. aprila, ob 1/2 3. uri popoldne.

V Žabnicah (Kraner) 9. aprila, ob 8. uri dopoldne.

V Trbižu (cerkveni trg) 8. aprila, ob 1/2 10. uri dopoldne.

Sodni okraj Beljak:

V Vernbergu (Šiler) 27. aprila, ob 1. uri popoldne.

V Beljaku (sejmišče) 28. aprila, ob 1. uri popoldne.

V Blačah (na vasi) 28. aprila, ob 1/2 9. uri dopoldne.

Sodni okraj Borovlje:

V Selah v Kotu (Brodnik) 7. aprila, ob 9. uri dopoldne.

V Selah (Gregic) 7. aprila, ob 12. uri opoldne.

V Frajbahu (Terkl) 8. aprila, ob 9. uri dopoldne.

V Šmarjeti (Kramar) 8. aprila, ob 9. uri dopoldne.

V Medborovnici (Fašing) 8. aprila, ob 2. uri popoldne.

V Zapotnici (Zapotnjak) 9. aprila, ob 10. uri dopoldne.

V Podgori (Oblasser) 10. aprila, ob 9. uri dopoldne.

V Svetnivasi (Košič) 10. aprila ob 3. uri popoldne.

V Bistrici v Rožu (Krajger) 11. aprila, ob 9. uri dopoldne.

Nadaljevanje sledi.

Koliko se sme žgati žganja doma, ne da bi bilo treba za to kaj plačati? Marsikateri posestnik bi rad za svoje posle žgal doma nekaj žganja, če bi se ne bal prevelikih plačil. Stvar je taka. Po postavnih določilih je tisti oproščen užitninskega davka (Verzehrungssteuer), ki iz doma pridelanih stvari za lastno uporabo ali porabo pri svoji hiši v enem letu ne žge več kot 56 litrov žganja. To žganje ne sme biti močnejši kot 22 stopinj (gradov) po 41 delni in ne več kot 55 stopinj po 100 delni alkoholijski meterski skali. Za takšno žganje ni treba do 56 litrov nobene priglasitve. Če hoče pa posestnik žgati več žganja, potem mora to prijaviti, in za to, kar žge več tudi plačati davek. Seveda mora pri taki napovedi ob enem tudi povedati, da bo vse to potreboval za svoje ljudij in posle in da je toraj zahtevana množina za njega gospodarska potreba.

Umetna gnojila naj se uporabljajo takoj po nakupu; zato jih je dobro nakupiti le toliko, kolikor jih rabimo za takojšnja uporabo. Superfosfat in kajnit se rada navzameta vlažnosti in zraka in se stlačita v kepe. Treba je ti gnojili zmešati s prstjo ali s peskom, ker se le na ta način dajo enakomerno raztrositi.

Kako očistimo vodnjak škodljivih plinov ali zduhov? Nihče se naj ne spusti v globočino, predno ni vodnjak očiščen strupenih plinov. Očistimo vodnjak z vrelo vodo, katero zlijemo ob straneh vodnjaka navzdol. Para, ki vhaža iz vode, vzdigne pline, da vhažajo s paro vred iz vodnjaka. Potem ni nevarnosti več!

Svetovna politika.

Zunanja.

Kmečki nemiri na Ruskem. V Voronešu je napadla revolucijska kmečka zveza policijsko poslopje. Nastala je prava bitka, v kateri je bilo devet kmetov ustreljenih in mnogo ranjenih. Napad je baje signal za splošno kmečko puntanje.

Strahovlada na otoku Haiti. Na otoku Haiti vlada že dalje časa punt ter je minister notranjih del vsled tega uvedel pravo strahovlado. V noči na preteklo nedeljo so v nekem kraju Portoprens mnogo uglednih meščanov potegnili iz postelj ter jih na ulicah postrelili. Poveljnik posadke je poslal konzulatom sklep, naj begune izroče, ker bi sicer začel streljati na konzulate. Položaj za diplomatične zastopnike je zelo kritičen. Francoske in angleške vojne ladje hitijo s polno hitrostjo v Portoprens. Baje se je odkrila velika zarota proti vladi, ki ima svoj izvir v inozemskih konzulatih. — Potrjuje se vest, da je vlada dala 16. marca ustreliti 27 oseb.

Znotranja.

Avstrijska delegacija si je po zaslugi nemških klerikalcev skupila na konec zasedanja prav temeljito blamažo. Krščanski socialci in vsi njih klerikalni zavezniki v parlamentu in gosposki zbornici so se z vso energijo potegnili za to, da mora biti znani klerikalni predlog poslancev Latour in Schraffl o zvišanju častniških plač, sprejet še v tem zasedanju in da treba častnikom zvišati plače že od 1. januarja tega leta naprej. To bi bilo mogoče, ako bi ta predlog tudi ogrska delegacija sprejela. Ta je pa že enkrat ali večkrat odločno izjavila, da ne — in je pri tem ostala tudi sedaj, ko so klerikalci napravili zadnji alarm. Madžari so napravili vsej komediji konec na ta način, da so rekli, da noben zakon ne predpisuje tretjega čitanja predlogov v delegacijah; o vseh glavnih predlogih sta se obe delegaciji že sporazumeli, vsi so bili v ogrski delegaciji tudi v drugem čitanju že sprejeti, torej je njih delo dovršeno. Kar se pa tiče izrednih predlogov in tak je Latour-Schrafflov predlog, o tem bode predsednik ogske delegacije potrebno ukrenil. To so Ogri sporočili avstrijski delegaciji in se odpeljali s prvim vlakom domov. Krščanski socialci so vsled te klofute kar divjali in niso vedeli, kakor je dejal poslanec Schuhmeier, kam bi jo vtaknili. Naposled so se pa pomirili. Izvolili so, kakor po navadi v takih položajih, pododbor, kateremu je poverjena naloga formulirati predlog, ki ga je o tem vprašanju stavil grof Stürgh. Maja meseca se snidejo zopet delegacije in s tem se blamirani klerikalci tolažijo.

Raznoterosti.

Iz Dunaja se nam piše, da je darovala „Prva avstrijska hranilnica na Dunaju“ v proslavo cesarjevega jubileja 1 milijon kron v dobrodelne namene. Tako je prav, kdor ve, koliko lačnih ubožcev se vali dan za dnevom na velikih dunajskih ulicah in koliko nedolžnih otročičev strada vsakdanjega kruha, tisti bo odobral ta sklep „Prve avstrijske hranilnice“. Cesarjev jubilej se bo praznoval s takimi človekoljubnimi darili v trajen spomin in marsikateri revež, ki bo deležen dobrot, bo s solzami v očeh in s čutom pre-

srčne hvaležnosti in globokega spoštovanja klical našemu osivelemu vladarju: „Na mnoga leta“. Na željo cesarjevo bo imel njegov jubilej posebno dobrodelen značaj.

Nekaj o naših vojaških razmerah. Kako trpinčijo vojake, je soc. dem. Schuhmeier v sredo naznanil v avstrijski delegaciji. Interpeliral je vojnega ministra glede sledeče reči: Dne 1. marca je „Arbeiter-Zeitung“ poročala, da je korporal Alojzij Proksch (pri 4. pešpolku) poklical infanterista Grünzweiga, ki je pri izdajanju dnevne zapovedi naredil neko malo napako, v sobo in mu komandiral: „Nieder!“. Ko je vojak ležal na tleh, mu je zapovedal, naj se obrne tako, da bo ležal z licem navzgor. Tedaj je korporal pristopil, odpel si hlače in je — spustil svojo vodo vojaku po obrazu. Nadalje je bilo rečeno, da je sicer vložena kazenska ovadba, da pa je dotični korporal še prost in opravlja podčastniško službo. Na vojaku, ki dotlej ni bil kaznovan, pa nahažajo, odkar je stvar znana, toliko napak, da sploh ne pride več iz kazni in častniški namestnik A. Mayer mu je pred kratkim dejal: „Toliko časa ne bom miroval, dokler ne pridete v garnizijski zapor“. Vojni minister Schönauich je takoj odgovoril na interpelacijo. Dejal je: „Rad bi na mestu odgovoril na interpelacijo cenj. gosp. delegata Schumeierja. Z obžalovanjem moram konstatirati, da se je to nezaslišano surovo dejanje res zgodilo.“ (Čujte!) Dotični podčastnik, ki je priznal čin, je v garnizijskem zaporu in se sodnijsko preganja. O izidu sodnijske obravnave bom svoječasno obvestil gosp. brambovskega ministra, da obvesti cenj. gosp. interpelanta. Kje je poslanec, ki bo pri takih razmerah za zvišanje števila vojakov?

Pet otrok umorjenih. V Würzburgu na Nemškem je imel nek Höfling s svojima pastorkama šest otrok, od katerih pa le eden živi. Ostale sta nečloveški materi s Höflingovo pomočjo usmrtili. Enega otroka je mati tako dolgo pod vodo držala, da je bil mrtev. Nemci se večkrat hvalijo s svojo kulturo in nas Slovence zaničujejo. Kakor pa vidimo, se take grozne stvari tudi pri Nemcih pripetijo vzlic visoki kulturi.

Nevarna pustna šala. V neki vasi na Španskem se je zgodil sledeč tragičen slučaj. Več oseb je napravilo maškarado, na kateri so predstavljali umor portugalskega kralja. Nek mladenič je imel ulogo morilca. Izprožil je karabinar, misleč, da ni nabasan. Kroglija je zadela njegovega očeta, ki je predstavljal kralja. Mladenica so morali zvezati, da si ni iz obupa nič žalega storil. S takimi dogodki se pač ljudje ne bi smeli šaliti.

13 močnih kmečkih fantov. V Vajdendorfu na Nižje Avstrijskem so stavili fantje s šestimi posestniki, da bodo vlekli voz s 30 vedri vina na kolodvor sami, brez pomoči; fantov je bilo 13. Stavili so za poldrugi veder vina. Ker je bil v Dirnkrotu ravno sejem, povzročala je ta stava mnogo zanimanja. Pot do kolodvora je 3/4 ure dolga, vije se čez precej strm hribček. Posestniki, ki so se udeležili stave, so tudi sedli na voz, ki so ga vlekli fantje. Počivali so med potjo samo enkrat in dobili stavo, ki so jo posestniki z veseljem odkazali. Konec stave menda ni bil tako težak!

Orožnik je podedoval dva milijona. Orožniku Puichonu, nastavljenem v neki vasi blizu Etampa na Francoskem, so te dni sporočili, da mu je umrla tašča in mu zapustila — dva milijona kron premoženja. Menda ne bo nosil več puške. Takih tašč menda ni mnogo na svetu!

Zopet poročil se je v Koburgu na Nemškem bulgarski knez Ferdinand z nemško princesinjo Eleonoro Reuss-Köstritz. Knez se je v drugo poročil; star je 47 let; tudi nova kneginja je že bolj v letih, stara je 37 let. Pravijo, da je jako „energična“ odločna gospa!

Boj med svinjo in vrano. V Riedu na Tirolskem so slišali neko svinjo silno vpiti. Ko so prišli bližje, so videli, da sedi na njej vrana, ki jo je kluvala in jedla njeno mast. Vrana je bila tako huda, da se še zmenila ni, ko so jo s palico

začeli tepsti. Ko je bil udarec tako hud, da so jo pobili, šele potem je bila uboga svinja rešena krute sovražnice.

„To vse ljubezen st'ri!“ Več ko stokrat se je oženil zobozdravnik Hyna Witzoff v Ameriki pod raznimi imeni. Vse svoje žene je ogoljufal za večje in manjše vsote. Zadnji četrtek pa je bil obsojen v Bristolu na Angleškem na sedemletno ječo. Nekaj njegovih bivših žen je prišlo k sodišču prosit za njega milosti, ker ga še ljubijo. To je moč ljubezni, ali pa — moč neumnosti!!

Od kvart v smrt! V igralnici v Nici je slikar L. Kardoš zaigral celo svoje premoženje. Banka mu je ponudila 1000 K, da se more vrniti v svojo domovino. Kardoš je ponudbo odklonil ter si izposodil od nekega madžarskega velikaša 2900 K, da zopet poskuša svojo srečo. Med igro mu je sedela na strani neka pariška igralka, na levi pa hči nekega ameriškega milijonarja. Kardoš je kmalu zaigral tudi izposojeno vsoto, potem pa je naenkrat potegnil revolver ter se ustrelil, tako da se je zvrnil mrtev v naročje Parižanke. Priskočili so sluge ter odnesli mrtvega iz igralnice. Uro pozneje se je nadaljevala igra. Gospod, ki je zavzel slikarjev sedež, je priigral isto noč pol milijona.

Pozor čevljarji!

Na prodaj je **najnovejši in najmočnejši**

šivalni stroj

za šivanje podplato

(Durchnaht-Maschine št. 4)

po jako ugodni ceni zaradi premalega prometa.

Več pove upravnistvo „Korošca“. 3 3—1

Gledališki odsek „Jesenškega Sokola“.

V nedeljo, dne 22. marca 1908

v dvorani gostilne „pri Jelenu“ na Savi.

Posebna predstava za udeležence s Koroškega.
(21. predstava.)

Na smrt obsojeni.

Dramatska slika iz življenja koroških Slovencev v treh dejanjih. Spisal **Ksaver Meško**,

OSEBE:

Vinko Dolinar, kaplan	brat Ažman Miloš.
Rudolf Kovač, učitelj	Pretnar.
Seljan, kočar	Plankar.
Seljanka	ga. Humrova.
Ivan, njen sin	brat Žmitek.
Kristina Kotnikova	ga. Ravnikova.
Gelb, njen sorodnik in varuh, gostilničar in veletržec	brat Špicar.
Pepe, njegov sin	Gizej.
Pevec, bivši advokatski pisar, zdaj pisar pri Gelbu	Šlezinger.
Šolski nadzornik	Hlebajna.
Schreiber, učitelj	Ambrožič.
Mohor	Čop.
Sora	Ažman Drag.
Povoden	Ravnik Jože.
Breznik	Erzar Franc.
Zabernik, kočar	Ravnik Janko.
Jurij, vaški pastir	Ravnik Lovro.
Ženska	ga. Javorskijeva.
Zabernikova hčerka	„“
Štarka	gdč. M. Marčanova.
Star kmet	brat Sušnik.
Orožnik	Nagode.

Kmetje, kmetice, otroci.

Godi se v večji vasi na Koroškem. Čas: Sedanjost.

Pri predstavi sodeluje slavni tamburaški zbor iz Št. Jakoba v Rožu.

Začetek izvanredno ob pol 7. uri zvečer.

VSTOPNINA: I. sedež 1 K 20 v, II. sedež 80 v, III. sedež 60 vinarjev, stojišče 40 vinarjev.